

LBRRIS

We know
books

Copertă, concept grafic și DTP: Raymond Bobar

Titlul original: Notes On Grief

Copyright © Chimamanda Ngozi Adichie, 2021.

All rights reserved

Note despre suferință

Copyright © 2022 Black Button Books, pentru ediția în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ADICHIE, CHIMAMAMNDA NGOZI

Note despre suferință/ Chimamanda Ngozi Adichie ; trad. de Anca Dumitrescu. – București : Black Button Books, 2022

ISBN 978-606-9003-29-9

I. Dumitrescu, Anca (trad.)

821.111

Ne puteți găsi aici:

Black Button Books

Str. Zamfir Olaru, nr. 10

Sector 5, București

052077

hello@blackbutton.ro

www.blackbutton.ro

Note despre suferință

Chimamanda Ngozi Adichie

Traducere de Anca Dumitrescu

1

Fratele meu care locuiește în Anglia avea grijă ca în fiecare duminică să ne vedem cu toții pe Zoom, acesta a fost ritualul nostru gălăgios în perioada de izolare. Astfel se alăturau săptămânal întâlnirii doi frați din Lagos, trei din Statele Unite și părinții noștri, de multe ori cu un sonor deficitar și nenumărate întreruperi, din Abba, ancestralul nostru oraș natal din sud-estul Nigeriei. Așa că, pe 7 iunie, iată-l pe tata, cu doar jumătate de frunte pe ecran, ca de obicei, pentru că n-a învățat niciodată cum să-și țină telefonul în timpul apelurilor video. „Tata, mișcă puțin telefonul”, îi spunea unul dintre noi de fiecare dată. În acea duminică, l-a tachinat pe fratele meu Okey cu o po-reclă nouă, apoi ne-a spus că nu mai luase cina, pentru că mâncase foarte târziu la prânz, apoi ne-a povestit despre miliardul din orașul vecin care intenționa să revendice pământurile ancestrale din satul natal.

Nu se simțea chiar grozav, nu prea putuse dormi în ultimul timp, dar ne-a asigurat că nu aveam de ce să ne facem griji. Pe 8 iunie, Okey s-a dus la Abba să-l vadă și ne-a spus că arăta foarte obosit. Pe 9 iunie, am vorbit doar puțin, încercând să-l conving că trebuie să se odihneas-că. A râs când am imitat-o în glumă pe una dintre rudele

noastre. „Ka chi fo”, mi-a spus. Noapte bună. Acestea au fost ultimele cuvinte pe care mi le-a adresat. Pe 10 iunie a murit. M-a sunat fratele meu Chuks. M-am prăbușit de durere.

2

Fiica mea în vârstă de patru ani spune că am speriat-o foarte tare. Ca să-mi arate, se așază în genunchi și izbește podeaua cu pumnii ei mici, încleștați. Mă imită și, în acest fel, mă face să văd exact cum arătam în acele clipe: absolut descompusă, țipând și lovind podeaua cu toată puterea. Acea veste este ca o deșrădăcinare malefică. Mă simt smulsă cu forța din lumea care mi-a fost cunoscută din copilărie, dintotdeauna. Nu pot înțelege cum de poate fi adevărat: în acea după-amiază, tata citise ziarul, glumise cu Okey pe seama faptului că trebuia să se bărbie-rească pentru că a doua zi avea programare la nefrolog în Onitsha, a vorbit la telefon despre rezultatele analizelor cu sora mea Ijeoma, care este medic – deci cum se putea întâmpla așa ceva? Dar se întâmplase. Okey ține telefonul deasupra chipului tatălui meu, iar tata pare că doarme, cu fața relaxată, frumoasă în odihna ei. Întâlnirea noastră pe Zoom este dincolo suprarrealism, cu toții plângem, plângem, plângem, în toate colțurile lumii, privindu-ne, fără să ne vină a crede, tatăl pe care îl adorăm și care acum este întins pe un pat de spital. S-a întâmplat cu doar câteva

minute înainte de miezul nopții, după ora nigeriană, cu Okey la căpătâiul său și Chuks în telefon, pe speaker. Îl privesc pe tata, îl privesc îndelung. Simt că nu pot să respir. Oare asta înseamnă șocul? Că aerul se transformă în lipici? Sora mea Uche ne spune că tocmai l-a anunțat printr-un SMS pe un prieten de familie, și aproape că urlu: „Nu! Nu trebuie să spui nimănui! Dacă le spui și altora, o să devină adevărat!” Soțul meu încearcă să mă ajute să mă liniștesc: „Respiră adânc, bea puțină apă!” Halatul, obiectul vestimentar de bază în acea perioadă de izolare, zace mototolit pe podea. La ceva timp după aceea, fratele meu Kene avea să-mi spună în glumă: „Ar fi bine să eviți să primești vreodată vreo veste proastă în public, dacă prima ta reacție la șoc este să-ți dai jos hainele”.

3

Suferința este un tip foarte crud de educație. Înveți cât de necruțătoare poate fi dimineața, cât de plină de furie. Înveți cât de prefăcute, cât de subțiri și se pot părea condoleanțele. Înveți cât de multă suferință se revendică din limbaj, eșecul limbajului și îmbrățișarea limbajului. De ce mă doare atât de tare întregul corp? De la plâns, mi se spune. Nu știam că plângem cu toți mușchii trupului nostru. Durerea nu este surprinzătoare, dar concretețea ei, da: îmi simt gura insuportabil de amară, de parcă aș fi mâncat ceva dezgustător și aș fi uitat să mă spăl pe dinți, în piept mă apasă o greutate imensă, îngrozitoare, iar înăuntru, o senzație de pulverizare perpetuă. Inima mea – inima propriu-zisă, organul concret, câtuși de puțin figurativ – fuge de mine, se îndepărtează tot mai mult, a devenit o entitate perfect separată, care bate prea repede, iar ritmurile ei sunt în totală contradicție cu mine. Acesta nu este doar un chin al spiritului, ci al trupului, un chin al nenumăratelor dureri și al forței ce refuză să se manifeste în mine. Carne, mușchi, organe – toate sunt zdrobite. Orice poziție îmi este imposibil de suportat. De săptămâni în

șir, stomacul meu este într-o zbatere nesfârșită, încordat, încărcat cu presimțiri, cu certitudinea continuă că va mai muri cineva, că voi pierde din ce în ce mai mult.

Într-o dimineață, Okey mă sună puțin mai devreme ca de obicei și imediat, înainte să rostească vreun cuvânt, îl implor în gând: Spune-mi odată, spune-mi imediat cine a murit. A murit mama?

4

În casa din Statele Unite, îmi place să țin mereu radioul pornit pe NPR, este fundalul meu sonor de zi cu zi. De câte ori venea pe la mine, tata îl închidea dacă vedea că nimeni nu părea să fie atent la radio.

— Mă gândeam la tata, cum închidea radioul tot timpul, iar eu îl porneam din nou. Probabil că lui i se părea cumva o risipă, îi spun într-o zi lui Okey.

— La fel cum voia să oprească mereu generatorul prea devreme în Abba. Acum, l-aș lăsa bucuros să-l oprească, numai să se întoarcă, mi-a răspuns Okey.

Am izbucnit amândoi în râs.

— Iar eu aș începe să mă trezesc devreme dimineața și să mănânc garri și să mă duc la biserică în fiecare duminică, am adăugat eu.

Din nou, am izbucnit amândoi în râs.

Repet pentru a nu știu câta oară povestea unei vizite pe care părinții mei mi-au făcut-o la Yale, pe vremea când eram studentă. După ce-au intrat, l-am întrebat pe tata:

— Vrei niște suc de rodie?

— Nu, mulțumesc, orice-ar fi ăla, mi-a răspuns.